

מילין יקדין וחדושים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מִי־הֵתָא חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאֹרֵייתָא
יְסוּד הַדָּשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

מעלת עבודת הציבור על עבודת הצדיקים

אקדש' מטעם 'ועל פני כל העם אכבד',
שגובר כח כללות פשוטי בני ישראל מכח
היחידים הקרובים אליו.

עבודת הציבור מעוררת השפעת הקב"ה עצמו ולא כעבודת היחיד שבאמצעות מלאך

ניתן לבאר זאת על פי מה שכתוב בספרן
של צדיקים כי עבודת ה' בציבור מעוררת
השפעה מאת הקב"ה בעצמו לא על ידי
אמצעי, ועל ידי זה זוכים לברכה שלימה הן
בהשפעת הטוב והן בשמירה מכל רע, כמו
שכתוב בעבודת הציבור (לעיל כג כה) 'ועבדתם
את ה' אלקיכם' בלשון רבים, ויהיה שכרם כל
אחד גם 'וברך את לחמך ואת מימך' שהיא
השפעת טובה וברכה, וגם 'הסירותי מחלה
מקרבך' שהיא ההצלה מן הרע. אבל עבודת
ה' של יחידים אינה מעוררת אלא השפעה
על ידי מלאך טוב, וכפי שאכן נרמז בכתוב
(שם פסוק ט) 'הנני שולח מלאך', וכתוב (שם פסוק
כב) 'אם שמוע תשמע בקולו' לשון יחיד, וזאת
כי כוח המלאך מוגבל ואין בו שלימות, על
דרך שאמרו חז"ל (ב"ר נג א) שאין מלאך אחד
עושה שתי שליחויות. לפיכך אין בכוחו כי
אם להצילם מרעה אבל לא להשפיע טובה
וברכה, וכמו שכתוב (לעיל כג כב) 'הנני שולח
מלאך וגו', אם שמוע תשמע בקולו וגו'
ואיבתי את אויביך וצרתי את צורריך', כי
רק זה בכוחו של המלאך להלחם באויביהם
ובצורריהם, אך לא להשפיע להם טובה
וברכה.

כן מצינו אצל משה רבינו ע"ה שידע את
ההבדל בין השפעה באמצעות מלאך לבין
השפעה מאיתו יתברך, ולכן ביקש שתהיה
הנהגת בני ישראל מאת ה' דווקא, וגם
כשנאמר לו (לעיל לג א) 'ושלחתי מלאך לפניך',
סירב משה ואמר שאינו חפץ בכך, וביקש
רק את קרבתו וליוויו של בורא עולם, כמו
שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים עג כח) 'ואני קרבת
אלקים לי טוב', כי רק אם תהיה ההשפעה
מאיתו יתברך בלי שום אמצעי אזי יזכו
לשלימות הן בשפע טובה והן בשמירה מרע.

את התורה למעוטים העושים את התורה.
ואפילו אם עבודת היחידים היא במדרגה
נעלה ומרוממת מעבודת הציבור, מכל מקום
חשיבות יתירה נודעת לעבודת הציבור,
כדברי השפת אמת ע"ה (שמיני תרמ"ח ד"ה בענין)
על הנאמר (ויקרא י א) 'בקרובי אקדש ועל פני
כל העם אכבד', וביאר בדרך רמז: 'בקרובי

בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד וגו' י.
ג.

כשמתאחדים בני ישראל לעבוד את ה'
כאיש אחד, עבודתם חשובה ורצויה במרום
יותר מעבודתם של יחידים, כמו שאמרו
חז"ל (ת"כ כו ח) 'אין דומה המרובים העושים

מִי־הֵתָא דְפְלִיאָה

גערתו של משה רבינו היתה מלאה באהבה

וַיִּקְצַף עַל אֱלֹעֶזֶר וְעַל אֵיתָמָר בְּנֵי אֶהֱרֵן הַנּוֹתֵרִים לְאֹמֶר, מִדּוּעַ לֹא אֶכְלָתֶם אֶת
הַחֹטָאֵת בַּמָּקוֹם הַקָּדֹשׁ וְגו' (י, טו-יז).

מסופר כי בעת ששהה הרה"ק ר' נתן דוד משידלובצא ע"ה אצל הרה"ק רבי חיים
מצאנז ע"ה הדברי חיים, ראה שקצף הדברי חיים על הגבאי, אמר רבי נתן דוד,
נאמר בתורה (שמות ג ה) 'של נעלך מעל רגלך כי המקום אשר אתה עומד עליו
אדמת קודש הוא' וביאר היהודי הקדוש מפרשיסחא ע"ה שרמז לו ה' יתברך כי
כשנמצאים במקום אדמת קודש יש להשיל את הנעל, נע"ל ראשי תיבות נ'שיכתן
ע'קיצתן ל'חישתן, שהם שלשת הסיבות שאמרו במשנתנו מדוע יש להיזהר
בגחלתן של חכמים, נשיכתן שועל, ועקיצתן עקיצת עקרב, ולחישתן
לחישת שרף, ואמר הקדוש ברוך הוא בעת שמינהו להנהיג את ישראל כי ישל
נע"ל זו מעל רגליו, ולא יקפיד על אחד מישראל, ואם במשה רבינו ע"ה נאמר,
אנו על אחת כמה וכמה [מעין זה ביאר הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר ע"ה והביאו
נכדו בספרו דברי ישראל (שמות ד"ה של נעליך): הרב הצדיק הקדוש הר' נתן דוד
זצוק"ל משידלובצא, בתחילה כשהתחיל להיות מנהיג בישראל היה לו מחלוקת
ובזיונות והתנצל על זה לפני אדוני אבי זקיני (רבי יחזקאל מקוזמיר) זצ"ל, אמר
לו אדוני אבי זקיני זצ"ל שלא יקפיד עליהם, כי רבן של כל ישראל משה רבינו
ע"ה כשהתחיל להיות מנהיג ישראל, ראשית הדיבור אמר לו הקב"ה 'של נעליך
מעל רגליך', פירושו הנה אמרו רבותינו ז"ל באבות 'הם אמרו שלשה דברים רבי
אליעזר אומר וכו' והוי זהיר בגחלתן, שנשיכתן שועל ועקיצתן עקיצת
עקרב ולחישתן לחישת שרף וכל דבריהם כגחלי אש', זה הוא פירוש 'של נעליך'
ראשי תיבות נ'שיכתן ע'קיצתן ל'חישתן כ"ל דבריהם כגחלי אש].

ענהו הדברי חיים, הרי כתוב (ויקרא י טו-יז) 'ויקצוף על אלעזר ועל איתמר בני
אהרן הנותרים לאמר, מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקודש וגו', הרי לנו
כי קצף משה רבינו. השיב רבי נתן דוד 'מדוע לא אכלתם את החטאת במקום
ה'קודש', ראשי תיבות 'מלא אהבה', הרי שגם בעת זו הייתה גערתו של משה
רבינו מלאה אהבה.

ברזא דאז"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

ההכנה לקבל קדושת המצוה

שלאחר יום כיפור כתב בטור (או"ח סי' תקפא): במוצאי יום הכיפורים עוסקים במצות סוכה ולולב ואין עושין עוונות, לכך קורא יום טוב ראשון 'ראשון לחשבון עונות'. והקשה הט"ז כיצד בהכנה למצוה אין עושים עבירות וכשמגיעה המצוה עצמה ביום טוב ראשון של סוכות אז הוא ראשון לחשבון עוונות.

אלא, כי אכן זו כוחה של הכנה למצוה, שכאשר מתכוננים למצוה אין מקום לחטאים עוד יותר מזמן המצוה עצמה, וכלשון הרה"ק בעל שפת אמת ע"ה (האזינו תרל"ד ד"ה בטור): אבל אין הדבר רחוק שיותר כח והצלה יש בהכנת המצוה מגוף קיום המצוה. ומבאר שני טעמים בדבר: האחד, כי עשיית המצוה היא רק לשעה וההכנה הוא לעולם. ועוד, כי מי יוכל לקיים המצוה כמשפטה. אבל הרצון והכנה להמצוה הוא לעשותו כרצונו יתברך, ולזאת ההכנה והשמחה לבוא להמצוה חשוב מאוד.

וכאן מוסיף השפת אמת לימוד גדול: ויש לדון קל וחומר ממה שאמרו ז"ל (יומא כט.) הרהורי עבירה קשים מעבירה, כל שכן מדה טובה הרהורי מצוה, שאדם מהרהר ומשתוקק לקיים פקודת ה' יתברך טובים מהמצוה ושומרים האדם וע"י זה אין עושין עוונות.

'והתקדשתם' בהכנה וכך 'והייתם קדושים' בקדושת המצוות

הוא הביאור בפסוק והתקדשתם והייתם קדושים כמו שכתב בסידורו של שבת (ח"א שורש א ענף ג): כי פירוש והתקדשתם הוא לשון הזמנה, כמו 'הרי את מקודשת לי' פירוש מזומנת לי, שתזמינו עצמיכם בבחינת זך ונקי, אז והייתם קדושים שתתרבה עליכם קדושתו הראוי להיות שורה במקום טהור זך ונקי.

וזה גם ביאור אמרם ז"ל בגמרא (יומא לט.): 'והתקדשתם והייתם קדושים', אדם מקדש עצמו מעט, מקדשין אותו הרבה. מלמטה, מקדשין אותו מלמעלה. בעולם הזה, מקדשין אותו לעולם הבא. ע"כ. וכמו שכתב השל"ה (ויחי דרך חיים): כמה גדול כח התעוררות מלמטה למעלה, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל מקדש אדם עצמו מלמטה מעט מקדשין אותו מלמעלה הרבה, כי לפי ההכנה שמכין אדם את עצמו כן שורה עליו רוחניות העליון, כי מוצא כסא מוכן למטה, וזהו ענין 'הב חכמה לחכימין' (ראה דניאל ב כא).

רבותינו הקדושים שכאשר מכין האדם עצמו לקיום המצוה יש בכוחו לקיים המצוות כראוי בעזרת ה' העוזר בידו שלא יכשל במיצרי היצר הרע וזוכה לסייעתא דשמיא להסיר ממנו כוחות היצר, כי ההכנה כמוה כיד ובית אחיזה, שכן כל הכלים יש להם בית יד שעל ידי כן אפשר לאחוז בכלי, וכן ההכנה קודם המצוה היא כבית יד המזכה את האדם לאחוז במצוה ולקיימה בשלמות.

הארה זו האירנו רבינו רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה בקדושת לוי (ויצא ד"ה אנכי): למשל לפי הנראה יש בית לדור בו, ואדם הוא מלובש בגדים, והבית הוא הכנה אל האדם, כמו כן השראת קדושת המצוה צריכה שיהא לה בית שתמצא מקום לשרות בו, והבית הוא מה שאדם מכין עצמו ולבו מכוון אל הבורא יתברך לעשות איזה מצוה קודם שעשאה, והכנה זו הוא בית לדור בו קדושת המצוה.

חסידים הראשונים ידעו גדלותה של ההכנה לתפילה

ביתר שאת הרגישו בכך חסידים הראשונים הנזכרים במשנה (ברכות ל): 'אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש. חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין, כדי שיכוונו לבם לאביהם שבשמים'. שידעו כי לפי הכנת הלב כך תשרה הקדושה על האדם, משכך היו שוהים שעה אחת לפני התפילה ושעה לאחריה, שהכינו עצמם בסילודין ובהתבוננות לפני מי הם עומדים להתפלל, בחושבם רוממותו וגדלותו והיו מתמיהים על גודל תפארתו, וכן לאחריה המשיכו את כח התפילה שתלווה אותם כל היום.

הכנה למצוה גדולה מהמצוה עצמה

וכן הוא הדבר בכל מצוה ומצוה, גדולה היא ההכנה למצוה עוד יותר מהמצוה עצמה. כך מוכח מדברי הגמרא (יומא כד:) שהדלקת המנורה אינה נקראת עבודה, אך הטבת הנרות עבודה היא ויש לעשותה רק ע"י כהן (ראה רמב"ם ביאת מקדש פ"ט ה"ה, ז), והכיצד יתכן כזאת, שעצם המצוה דהיינו הדלקת המנורה כשרה זר, אך ההכנה למצוה בהטבת הנרות פסולה בזר, הרי לנו מפורש שהכנה למצוה גדולה אף מהמצוה עצמה.

עוד מצינו בספרים הקדושים על שנקרא יום ראשון של חג הסוכות 'ראשון לחשבון עוונות' וזאת לאחר שבארבעת הימים

פי אני ה' אלקיכם והתקדשתם והייתם קדושים פי קדוש אני ולא תטמאו את נפשתיכם בכל השרץ הרמש על הארץ (יא, מד).

קודם קיום כל מצוה צריך האדם להכין עצמו, להיות ראוי לקבל הקדושה היורדת עליו בקיום המצוה, כי כל מצוה תכליתה להשפיע קדושה לאדם כמו שאנו מברכים לפני כל המצוות 'אשר קדשנו במצוותיו', ועל ידי קיום המצוות זוכים אנו להתקדש בקדושתו יתברך, אלא שיש להכין תחילה כלים ראויים ושלמים לקבל בהם את הברכה והקדושה, שהרי 'לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום' (עוקצין ג יב), ופירש בתפארת שלמה (ויגש ד"ה ויגידו): רצה לומר לעשות עצמו שלם וכלי החזיק ברכה, כי באם לא כן לא עשה כלום, נמצא כי ענין ההכנה הוא כלי המחזיק המצוה ושייך להמצוה.

כפי מה שמכינים את הכלים בשלמות כך זוכים לקבל בהם את הברכה והקדושה. זהו טעם הברכה שמברכים טרם כל מצוה 'אשר קדשנו במצוותיו' שמכינים אנחנו את עצמנו להתקדש בקדושה של מעלה, כדברי השל"ה הקדוש ע"ה (תמיד נר מצוה): 'אשר קדשנו במצוותיו וציונו', שכוונת הברכות הללו הוא, שאנחנו מברכין לשמו יתברך על כל טוב אשר גמלנו, שטייהר וקידש אותנו במצוותיו הקדושות שהם קיום העולמות כנודע, ועל ידיהם אנו נקראים קדושים ונתקדש גופנו ונשמותינו, והם תכליתנו, לא זולת זה בשום ענין בעולם.

בזכות ההכנה זוכים לקיים המצוה כראוי

קיום מצוות ה' הוא הדבר הגדול ביותר ששייך לאנשים קרוצי חומר, שהקב"ה מקדשנו בקדושה עליונה באמצעות מצוותיו, וכבר ידענו מתלמיד הבעל שם טוב הקדוש ע"ה כי מצוה לשון 'צוותא' שכאשר אדם מקיים מצוה זוכה בכך להתקשר בקשר אמיץ וחזק בקדושה העליונה. כשחושבים על זה נמלאים חרדת קודש כשמבינים איזה זכות נפלה לכל יהודי מעם ה' ועד היכן יכול האדם להשפיע במעשיו.

אמנם גם היצר הרע אינו מוותר בפרט בקדושה עצומה שבכל מצוה, והוא שם מחסומים ומכשולים כדי לעכב את האדם מלגשת אל הקודש, אך לצורך זה לימודנו

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

תורה על מנת ללמדה לאחרים

בשם הרה"ק מורנו הרב זושא זלה"ה, כי בכל יום אחר ברכת התורה היה הולך בשוק לחפש אחר איש מזרע ישראל כדי להעניקו מברכותיו, מי שהיה זוכה להיות ראשון יהיה מי שיהיה, וזה ענין תלמידיו של אהרן בחינת החסד (תפארת שלמה פר' כי תצא ד"ה הקס).

במוסרה הכתב ב' פעמים 'להורות'

כדבר הזה נמצא בפסוק (שמות לה לד) 'ולהורות נתן בליבו הוא ואהליאב בן אחיסמך למטה דן, ומצינו במסורה שתי פעמים שנכתב בתורה התיבה 'ולהורות', פעם ראשונה 'ולהורות נתן בליבו', והשניה בפרשתנו (ויקרא יא) 'ולהורות את בני ישראל', שהוא ציווי לכהנים שילמדו הכהנים את בני ישראל, ולרמוז בא לאדם אשר נתן ה' חכמה בינה ודעת בליבו כמאמר הכתוב 'ולהורות נתן בליבו', שלא יחזיק זאת לעצמו לבדו, אלא יקיים בעצמו הכתוב 'ולהורות את בני ישראל' וילמד את בני ישראל מחכמתו, ופיץ מעיינותיו חוצה ויביא תועלת לכלל ישראל. ואל יחשוב שבזמן שמשקיע בהשפעה לבניו ותלמידיו מפסיד זמן יקר שבו יכול היה להוסיף חכמה בליבו, שכך אמרו והבטיחו חז"ל שכאשר משפיע לאחרים זוכה שתתרבה החכמה בתוככי ליבו כמעין המתגבר, שאמרו (להלן פ"ד מ"ה) הלומד על מנת ללמד מספיקים בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

וכן רואים בגמרא (ב"מ פה:) עד כמה נחשבה עבודתו של רבי חייא שאמרו עליה 'כמה גדולים מעשי חייא', שרבי חייא פעל במעשיו שלא תשתכח תורה מישראל, והדבר נעשה על ידי שלימדו לאחרים כמו שכתב **המהרש"א** (ח"א שם) מתחלת גידול הכתנא היה לשם תורה ולמצוה, כדמסיים ומאכילנא לבשרייהו ליתמי ואריכנא מגילתא כו', עד דאתינא אקרו ואתנו אהדי כו', שכל אחד נעשה לומד ומלמד שהוא מעלה העליונה בתורה ועל ידי זה לא תשתכח תורה מישראל.

וכן יש להעמיס בדברי המשנה 'והעמידו תלמידים הרבה', שכן ידוע כי אם אין גדיים אין תיישים, ולכן יש ללמד לאחרים וע"י זה יעמידו תלמידים הרבה ותרבה התורה בישראל.

לימודים שונים, בינונים וטובים, הנה, כשתבוא ללמד לאחרים, אל תחזיק לעצמך לבדך המנה היפה והחלק הטוב, לדעתך, בתורה שלמדת, אלא את הכל תשפיע ותלמד את זולתך. וטעם זה 'כי לכך נוצרת', תכלית יצירתך וביאתך לזה העולם לא היה אלא לזה להיטיב עם אחרים, כי לולא כן, אם לא היה אלא בשביל עצמך, כבר היתה זאת עמך מבלי תהיה נוצר. ואם כן, כל מה שתוסיף יותר ללמד ולהשפיע על אחרים, תשלים יותר כוונת יצירתך עכ"ד.

אך יש להבין מה שאומר 'כי לכך נוצרת' ללמוד תורה וללמדה לאחרים, היכן מצינו זאת שלכך נוצר האדם. אולם הדבר נרמז בכתוב (איוב ה ז) 'כי אדם לעמל יולד', ודרשו רומזי רשימות עמ"ל ראשי תיבות ע"ל מ'נת ל'למד, שזוהי מטרת ותכלית ביאתו של אדם לעולם. וכן רואים זאת אצל משה רבינו ע"ה 'משה קיבל תורה מסיני ומסרה', שקיים בעצמו 'על מנת ללמד'.

תורה של חסד - ללמד לאחרים

ביאור הדבר, דהנה התורה הקדושה תחילתה אמצעיתה וסופה גמילות חסדים, וזו תכלית עסק התורה להשפיע חסד בעולם, שלא יהיה הלימוד לתועלת עצמו בלבד אלא להשפיע חסד על כל אשר סביבו, וזהו שמצינו בדברי חז"ל (לעיל פ"א מ"ב) 'הוי מתלמידיו של אהרן, מתלמידיו של אברהם אבינו' (להלן פ"ה מ"ט), כי אברהם אבינו מידתו מידת החסד, וכן אהרן הכהן היה איש החסד, ועל כן יש לנו להיות מתלמידיהם להיות כל לימוד התורה כפי דרכם והנהגתם להשפיע חסד בעולם, וכל הלומד תורה לשמה זוכה להשפיע לכנסת ישראל טובות וחסדים, וזהו שאמר התנא הקדוש 'אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך', כי צריך להיות בחינת משפיע ומיטיב לזולתו.

[ולזה אחר ברכת התורה בכל יום אומרים תיכף ברכת כהנים 'ברכך' וגו', כי זהו עיקר הלימוד כנ"ל, וכן שמענו

וְלְהוֹרֹת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הַחֻקִּים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֲלֵיהֶם בְּיַד מֹשֶׁה (י. יא).

שנינו במשנה באבות (פ"ב, מ"ח) הוא היה אומר אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת. במדרש שמואל כתב, 'טובה' זו התורה, ואם למד אדם תורה אל יחזיק בה לעצמו אלא ילמדה לאחרים, 'כי לכך נוצרת' ללמוד תורה וללמדה לאחרים.

ראה דברים מאירים בבניה לעתים (דרוש לט:) חשבתי להבין כן במשנת פרק ב' רבן יוחנן בן זכאי קיבל מהלל ומשמאי. הוא היה אומר, אם למדת תורה הרבה, אל תחזיק טובה לעצמך, כי לכך נוצרת. אלא שאחר כך מצאתי לרב בעל 'מדרש שמואל' ז"ל, שקדמני, במה שכתב: אל תחזיק טובה, שהיא התורה, לעצמך, לך לבדך, ולא תרצה ללמדה לאחרים, רק יפוצו מעיינותיך חוצה, וכו'. ומכל מקום, אני מפרש במה שיש עוד מהדיוק, מה ענין כאן, בפרק שני, לומר 'קיבל מהלל ומשמאי' כי שלשלת הקבלה היא בפרק ראשון. ואם מפני שלא הוזכר רבן יוחנן בן זכאי עד עתה, גם רבי ורבן גמליאל בנו של רבי יהודא הנשיא ואחרים לא הוזכרו עד עתה בפרק זה, ואף על פי כן לא אמר בהם ממי קיבלו.

אמנם יאמר, כי אפשר, איש חכם, ממולא בתורה על כל גדותיו, יעלה על דעתו לומר, אם אני אלמד לאחרים כל חכמתי כאשר היא, ולא אשייר כלום לי לבדי, מה יהיה יתרוני על זולתי, הלא טוב טוב אלמד לתלמידי מהמון חכמתי, זולתי משופרי שופרי, המיטיב והיותר המובחר שבהם, אחזיק לעצמי, להיות לי יתרון עליהם, ואת היותר אלמד. על זה בא התנא ע"ה, להוציא זה מלב כל חכם לב, ואמר, הבט נא, ראה, מי היה רבן יוחנן בן זכאי ע"ה, אשר אמרו עליו 'לא הניח דבר קטן ודבר גדול' וכו', והנה, כל עצמת חכמתו קיבל מרשומי גדולי ישראל, הלל ושמאי ע"ה, אשר לא היה שום כילות אצלם, חלילה, אלא לימדוהו כל מה שיכלו, ומהם קיבל והיה מה שהיה. ולפיכך, בראותו כמה קיבל מרבותיו, כי לא העלימו ממנו כלום, אף הוא הזהיר לכל אדם ואמר 'אם למדת תורה הרבה' מכמה מינים, אשר יש בה

